

**RØDE KORS' INNSATS
UNDER PANDEMIEN
I NORGE 2020-2021.**

Norges Røde Kors
Postboks 1, Grønland
0133 Oslo
Norge

E-post: post@redcross.no

Webadresse: www.rodekors.no

Forfatter: Andreas Aksnes Karmhus

Spesiell takk: Anam Amer, Alexander Båtnes, Id Skrivarhaug, Hilde Strømner Hatt, Amalie Moss Kallestad, Karolina Hafström Tafjord, Christine Haugland, Sol Sigurjonsdottir, Ingrid Dybvig, Kathrine Holden, Ingeborg Erlingsen de Brucq og Stian Estenstad

ISBN: 978-82-7250-226-2 (trykt)
978-82-7250-225-5 (elektronisk)

Design: Wittusen & Jensen

Forsidefoto: Aleksander Båtnes/Røde Kors

FORORD

EN FRIVILLIG KRAFTINNSATS

Det første som møter alle som skal teste seg for covid-19 på teststasjonen ved Sykehuset Telemark i Skien, er Røde Kors-frivillige som hindrer trafikk-aos, beroliger dem som er nervøse og har vennlige svar til dem som kan være irriterte over alt fra testregime til ventetid. De frivilliges innsats gjør at helsepersonell og kommunen kan bruke ressursene på sine primæroppgaver. Innsatsen i Skien er bare ett av utallige eksempler fra hele Norge på hvordan frivillige har ivaretatt humanitære behov og bistått lokale myndigheter i håndteringen av pandemien gjennom to år.

I krisetid har Røde Kors en helt spesiell rolle som støtteaktør for myndighetene. Vi skal bistå når det offentlige ikke har nok ressurser til å dekke behovene i samfunnet. Siden mars 2020, har nesten 200 Røde Kors-lokalforeninger over hele landet bidratt som støtteaktør. Frivillige har bidratt på test- og vaksinstasjoner på sykehus, flyplasser og idrettshaller. De har fraktet pasienter i ambulanse, gitt råd om smittevern og mye mer, alle dager, hele uken, også på dager som julaften og 17. mai.

Røde Kors har om lag 40.000 frivillige i Norge. Deres innsats er basert på menneskemøter. Pandemien førte til helt nye oppgaver, både fordi Røde Kors er støtteaktør og fordi det oppsto nye humanitære behov som måtte ivaretas. Mennesker som satt isolert og som ikke kunne handle verken mat eller medisiner selv, måtte få hjelp. Distribusjon av aktivitetspakker til barn, snømåking og adgangskontroll ved helsestasjoner – listen over aktiviteter som er gjennomført i disse koronamånedene, er lang.

I tillegg til nye oppgaver og nye, humanitære behov, har det vært gjort en kraftinnsats for å opprettholde allerede eksisterende aktiviteter med

gode smitteverntiltak. Frivillige besøksvenner har holdt kontakten med mange tusen mennesker gjennom telefon og video. Ungdom ble invitert til digitale treff når Fellesverk måtte stenge. I Bergen, Laksevåg, Stord og Voss ble Røde Kors' norsktrening flyttet utendørs og kalt Walk and Talk, eller «ruslende prat». Andre steder fikk vi «Vinduslykke» da amatører og artister stilte opp sammen med frivillige utenfor sykehjem med underholdning, mens beboerne så på fra trygg avstand. Ren lykkespredning.

Det er ikke helt lett å måle omfanget av frivillig innsats. Det er både fordi frivillige har mye annet å foreta seg enn å registrere timer, men også fordi innsatsen gjerne har betydning langt utover hver enkelt time. Vi har likevel gjort et forsøk for å få oversikt over frivillighetens bidrag gjennom pandemien. I denne rapporten presenterer vi tre ulike estimater. Vårt laveste estimat viser at frivillige har jobbet litt over 650.000 timer med ren pandemirespons. Vårt høyeste estimat gir et tall som er fem ganger så høyt.

Frivillige i Røde Kors er forberedt på at uforutsette ting kan skje. Men sjelden har vi fått testet evnen til omstilling og nytenkning bedre enn i denne krisen. I koronakrisen har også våre frivillige opplevd å miste sine kjære, de har opplevd å bli syke, de har opplevd å miste jobben. Likevel har den samlede innsatsen for andre vært helt enorm, både her hjemme og globalt. Frivillige har gitt et avgjørende bidrag i den nasjonale dugnaden. Det gir motivasjon når vi skal planlegge fortsatt frivillig innsats i årene som kommer – med eller uten pandemi.

Thor Inge Sveinsvoll, president i Røde Kors

For å unngå smitte ved legekantoret ble innbyggere i Skaun testet for koronaviruset i telt. Skaun kommune har lenge hatt beredskapsavtale med Røde Kors, og Røde Kors-frivillige fra både Melhus, Orkland og Trondheim bistår under koronapandemien.
Foto: Aleksander Båtnes/Røde Kors

INNHold

FORORD	3
En frivillig kraftinnsats	3
INNHold	5
SAMMENDRAG	6
INTRODUKSJON	7
PANDEMIRESPONS	8
Røde Kors' aktiviteter tidlig i pandemien (mars til og med mai 2020)	9
Koronainformasjon til innvandrerbefolkningen	10
Pandemirespons over tid	10
Frivillighetsundersøkelsen	13
ESTIMERT TIDSBRUK PÅ PANDEMIRESPONSEN	18
Estimat 1	18
Estimat 2	19
Estimat 3	19
Oppsummering	19
TILPASNING AV HUMANITÆRE AKTIVITETER	20
Ferie for alle	20
Flyktningguide	21
Akuttovernatting	21
Norsktrening	21
Aktiviteter for beboere på asylmottak	23
Kors på halsen	24
Undervisningsopplegg i skolene	24
Besøktjenesten	25
Digital leksehjelp	26
Visitortjenesten	26
Nettverk etter soning	26
Gatemegling	28
Røde Kors Ungdom	29
Røde Kors Fellesverket	29
KONKLUSJON	32
VEDLEGG 1. TImESEStIMAT BASERT PÅ FRIVILLIGHETSUNDERSØKELSEN	33
Sammenligning med Røde Kors' database	34

SAMMENDRAG

- **Koronapandemien** har satt velferdssamfunnet på prøve og har medført at Røde Kors som beredskapsorganisasjon og humanitær organisasjon har måttet jobbe på nye måter.
- Organisasjonen har mobilisert store ressurser for å støtte opp under myndighetenes pandemirespons. I tillegg har faste beredskapsoppgaver og humanitære aktiviteter blitt opprettholdt og tilpasset smittevernsituasjonen.
- Minst 196 av Røde Kors' lokalforeninger har, mellom 12. mars 2020 og utgangen av 2021, samarbeidet med myndighetene om å håndtere koronapandemien.
- Tusenvis av frivillige i Røde Kors har lagt ned flere hundre tusen timer i innsats for å støtte myndighetenes pandemirespons. Det er utfordrende å bringe på det rene nøyaktige tall, men som et minimum anslår vi at de frivillige har bidratt med mer enn 650 000 timer i perioden mellom 12. mars 2020 og 31. desember 2021. Disse timene kommer i tillegg til annet frivillig arbeid Røde Kors gjør.
- Lokal- og distriktsforeninger i hele landet og fra ulike Røde Kors-aktiviteter har bidratt i pandemiresponsen. Dette har frigjort kapasitet hos det offentlige. Enkelte lokalforeninger har bidratt i pandemiresponsen sammenhengende siden mars 2020 og ut 2021. Samtidig har ikke dette gått utover det faste beredskapsarbeidet i organisasjonen.
- Nesten hver fjerde frivillig som deltok i en undersøkelse høsten 2021 oppga å ha jobbet med pandemihåndtering.
- De humanitære behovene blant sårbare grupper i Norge har økt under pandemien, og Røde Kors har i stor grad kunnet opprettholde og tilpasse gjennomføringen av faste aktiviteter for disse gruppene.

INTRODUKSJON

Siden 12. mars 2020 har det vært iverksatt ulike nasjonale og lokale tiltak for å få bukt med koronapandemien. Både selve pandemien og de påfølgende smitteverntiltakene har og har hatt store følger for samfunnet, inkludert Røde Kors' virksomhet. Røde Kors har vært forberedt på at en pandemi kunne oppstå, men koronapandemien har vart lenger og vært langt mer inngripende enn forventet. Som beredskapsorganisasjon og støtteaktør for norske myndigheter har Røde Kors bidratt i den norske koronaresponsen, og organisasjonens frivillige har lagt ned en betydelig innsats. Samtidig har de mange faste Røde Kors-aktivitetene for mennesker i sårbare situasjoner blitt omstilt og tilpasset den nye hverdagen.

Koronakoordineringen mellom myndighetene og Røde Kors startet før pandemien kom til Norge. Dessuten hadde Røde Kors 11. mars, dagen før myndighetene stengte landet, innført kontaktreducerende tiltak i organisasjonen. Etter ønske fra Helsedirektoratet ble det i dagene før nedstigningen 12. mars utviklet retningslinjer for å bistå personer i isolasjon og karantene, slik at de kunne få mat og dagligvarer. 14. mars annonserte Røde Kors at organisasjonen skulle trappe opp koronainnsatsen. Det var spesielt behov for å støtte myndighetens arbeid i lokalsamfunn, for der var mennesker med små nettverk, isolerte og personer i karantene spesielt utsatt. I alle fylkene rapporterte Røde Kors-frivillige at de samarbeidet med lokale myndigheter eller skulle bistå lokale myndigheter i koronainnsatsen deres.¹

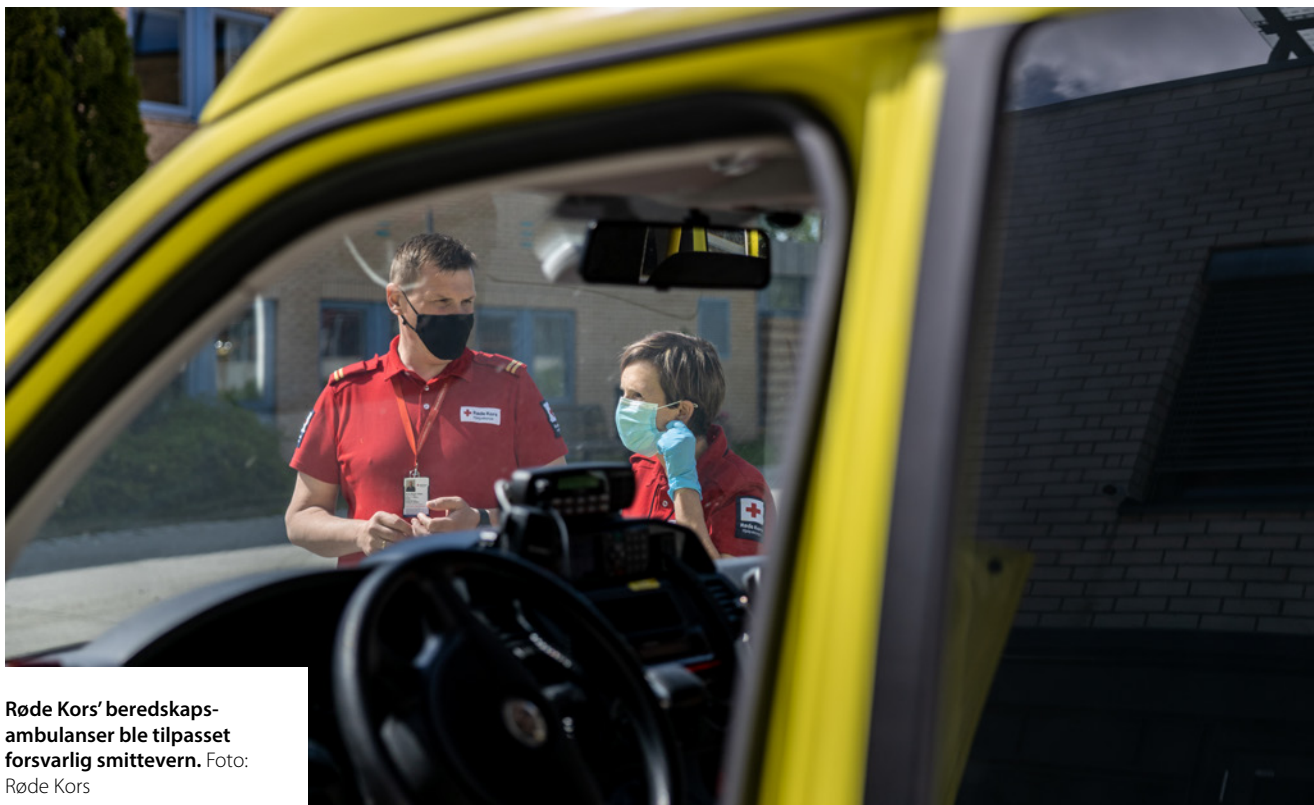
Da de første nasjonale tiltakene kom, bestemte Røde Kors seg for å innstille flertallet av de faste, fysiske aktivitetene sine, men samtidig å oppskalere humanitære aktiviteter som det var mulig å gjennomføre på en forsvarlig måte, for eksempel digitalt eller over telefon. Enkelte Røde Kors-aktiviteter, som Kors på Halsen (se side 23), hadde i denne perioden økt aktivitet.

Det har vært stor variasjon i omfanget av Røde Kors' arbeid og hvilke typer aktiviteter Røde Kors har gjennomført. Derfor ønsker Røde Kors med denne rapporten å beskrive mangfoldet i koronaresponsen og tilpasningene som ble gjort mellom 12. mars 2020 og utgangen av 2021. Et hovedpoeng er å dokumentere omfanget av responsen og vise verdien av frivillige beredskapsorganisasjoner og evnen deres til å omstille seg for å hjelpe mennesker i sårbare situasjoner.

Rapporten starter med en skildring av pandemiresponsen, slik den er rapportert inn fra lokalforeninger, distriktsforeninger og frivillige (side 8). Deretter kommer tre ulike estimater for hvor mange timer organisasjonens frivillige har jobbet med pandemirespons (side 18). Videre beskriver vi tilpasninger og endringer som har vært gjort i Røde Kors' faste humanitære aktiviteter (side 20). Vi avslutter rapporten med en kort konklusjon (side 32).

1 Pressemelding: Trapper opp Corona-innsats over hele landet (20. mars 2020).

PANDEMIRESPONS

Røde Kors' beredskapsambulanser ble tilpasset forsvarlig smittevern. Foto: Røde Kors

Frivillige fra Røde Kors bistår Rennebu kommune med vaksining av innbyggerne. På bildet: Kirsti Solemsmo og Sissel Kvam Ulvin. Foto: Aleksander Båtnes / Røde Kors

I dette kapitlet setter vi søkelyset på den direkte responsen på pandemien og hvordan organisasjonen har bistått det offentlige. Lokalforeninger og frivillige har som nevnt begrenset rapporteringskapasitet, og derfor varierer informasjonsgrunnlaget i ulike perioder av pandemien. Nye frivillige aktiviteter har vært satt i gang som en direkte følge av pandemien og Røde Kors' rolle som støtteaktør for myndighetene i krisesituasjoner. Disse aktivitetene kommer i tillegg til innsatsen som er lagt ned av frivillige for å håndtere økte behov rundt eksisterende aktiviteter som har oppstått som følge av koronapandemien. Vi har valgt å samle dette under betegnelsen «pandemirespons». Det første underkapitlet skildrer innsatsen tidlig i pandemien. Det andre underkapitlet tar for seg den vedvarende innsatsen som støtteaktør fram til utgangen av 2021.¹ De siste underkapitlet bruker Frivillighetsundersøkelsen fra 2021 til å vise hva frivillige selv forteller om hvordan de har bistått det offentlige. Minst 196 av Røde Kors' om lag 370 lokalforeninger har på et tidspunkt vært i støtteaktørinnsats for å respondere på kronapandemien.

RØDE KORS' AKTIVITETER TIDLIG I PANDEMIEN (MARS TIL OG MED MAI 2020)

Røde Kors er tildelt en støtteaktørrolle til norske myndigheter på det humanitære området ved kongelig resolusjon 21. august 2009. Støtteaktørrollen er en avtale mellom norske myndigheter og Røde Kors om å gi sårbare og vanskeligstilte grupper i samfunnet hjelp. Det er Røde Kors' rolle å bistå når det offentlige ikke har nok ressurser til å dekke behovene i samfunnet. Den frivillige bistanden gjennom snart to år med pandemi har vært nødvendig for å ikke utarme kapasiteten i kommuner og helseforetak.

Det praktiske beredskapssamarbeidet mellom Røde Kors og det offentlige blir organisert gjennom lokale samarbeidsavtaler. Disse danner grunnlaget for å samarbeide når det oppstår hendelser, og det sikrer at kommunene er kjent med hva slags ressurser frivillige kan bistå med. I 258 av 356 kommuner hadde Røde Kors samarbeidsavtaler da pandemien startet. Disse avtalene ble tidlig et inngangspunkt for det videre samarbeidet mellom kommunene og lokalforeningene.²

Fra mars til og med mai 2020 rapporterte lokalforeningene på forespørsler fra det offentlige, på om de var i støtteaktørfunksjon, og hva de ulike pandemiaktivitetene gikk ut på. 73 prosent av de 364 lokalforeningene som rapporterte, oppga at de var i dialog med kommunen om å bistå i pandemiresponsen.³ Det er grunn til å tro at de reelle tallene var noe høyere siden det ikke var alle lokalforeningene som rapporterte inn på dette.

Fra mars 2020 bisto mer enn femti lokalforeninger kommunene med blant annet å tilbyd transport til og fra sykehus, hjelpe til med å ta tester, kjøre hjem mat og tilby ambulansetjenester. I denne rapporteringsfasen ble det opprettet 388 nye aktiviteter for pandemihåndtering. 192 av disse var det Røde Kors som var initiativtaker til, mens 203 hadde andre aktører som initiativtakere, oftest kommunale myndigheter, helseinstitusjoner og frivilligsentraler. For eksempel hadde helseinstitusjonene 21 forespørsler om hjelp til «pasienttransport utenom beredskapsambulans», mens kommunale myndigheter sto for sju slike henvendelser. Kommunale myndigheter hadde 29 forespørsler om å handle og levere mat, og lokale frivilligsentraler ba om dette 6 ganger. Utkjøring av mat og medisiner ble også i stor grad satt i gang av kommunale og

1 | I 2021 gjennomførte Røde Kors for første gang siden 2016 en Frivillighetsundersøkelse. 36 000 frivillige fikk tilsendt undersøkelsen, og Røde Kors mottok 6562 svar, noe som tilsvarer en svarprosent på 18,3.

2 | Samtidig sto 98 kommuner uten samarbeidsavtaler med Røde Kors. Røde Kors gikk derfor 31. mars 2020 ut med en oppfordring om at flere kommuner burde inngå beredskapssamarbeid med Røde Kors.

3 | Nyhetsmelding 31. mars 2020: Flere kommuner må inngå beredskapssamarbeid

lokale frivilligsentraler. Samtidig gikk Helsedirektoratet ut med informasjon til kommunene om at frivilligheten kunne bistå på denne måten.

I 48 kommuner informerte lokalforeningene om at de handlet og leverte mat. 31 lokalforeninger begynte å tilby pasienttransport. I tillegg begynte 20 foreninger å hente og levere medisiner. 18 foreninger distribuerte aktivitetspakker til barn, og 13 foreninger tilbød bemannet kontaktelefon for pandemihenvendelser. 8 foreninger bistod ved prøvetaking på pasientmottak, mens 11 drev med opplæring i smittevern. 5 foreninger hjalp til ved helsesenter for å sikre smittevern.

I disse aktivitetene bidro frivillige fra alle Røde Kors-aktiviteter. Selv om det er kommunene som skal ha oversikt over de humanitære behovene blant innbyggerne, var det positivt at for eksempel utkjøring av mat og medisiner raskt kunne organiseres gjennom omsorgsaktiviteter som Besøktjenesten fordi disse frivillige allerede hadde oversikt over mulige behov.

Det er også viktig å trekke fram at Røde Kors måtte tilpasse mange av de faste beredskapsfunksjonene til pandemhverdagen – i tillegg til å ta på seg nye oppgaver. For eksempel rapporterte 39 lokalforeninger at beredskapsambulansene måtte tilpasse seg smittevernreglene og arbeide på nye måter. Hos Røde Kors Hjelpekorps rapporterte 179 lokalforeninger om endringer innen søk og redning på grunn av pandemisituasjonen, mens 72 rapporterte endringer innen sanitetsvakter. Seks lokalforeninger rapporterte om justeringer i RØFF – Røde Kors Friluftsliv og Førstehjelp. Av 2012 lokale aktiviteter måtte totalt 33 prosent (679 aktiviteter) bli tilpasset smittevernreglene. Dette viser en betydelig evne og vilje i lokalforeningene til å tilpasse seg koronahverdagen.

I tillegg lanserte Røde Kors Koronavettreglene i mars 2020. Koronavettreglene hadde 130 000 sidevisninger på Røde Kors' nettsider i 2020, og 17 000 brukere lastet ned PDF-fila med reglene.

KORONAINFORMASJON TIL INNVANDRERBEFOLKNINGEN

Informasjon om smittevernreglene og råd for psykososial helse har vært viktig under pandemien. Da myndighetene ba om hjelp for å nå ut med informasjon på andre språk enn norsk, brukte Røde Kors nettverkene sine til å nå minoritetsbefolkningen. Blant annet har Oslo Røde Kors drevet oppsøkende arbeid i Oslos bydeler, oversatt Koronavettreglene til 25 språk og laget 28 videoer på 13 språk, med 2,3 millioner visninger i 2020. I tillegg sørget Oslo Røde kors for at 47 670 voksne fra innvandrerbefolkningen fikk relevant informasjon om smittevern og vaksine. Dette støttearbeidet med å nå minoritetsbefolkningen ble også utført gjennom Røde Kors' faste aktiviteter, for eksempel norsktrening.

PANDEMIRESPONS OVER TID

Koronapandemien har vært en spesielt utfordrende krise fordi den har vært så omfattende over lang tid. Vedvarende og langsiktig innsats kan være krevende for frivillige og lokalforeninger. Samtidig kan det gi mulighet til å bygge sterke samarbeid mellom ulike lokalforeninger og kommuner. Derfor er det viktig å kunne si noe om hvor lenge lokalforeningene har bidratt i koronahåndteringen. Den beste kilden for dette er antallet lokalforeninger som har rapportert å være i innsats som støtteaktør. I perioden mars til mai 2020 var 127 ulike lokalforeninger i innsats som støtteaktører. Fra august 2020 har vi månedsrapporter for støtteaktørinnsats (se figur 1).

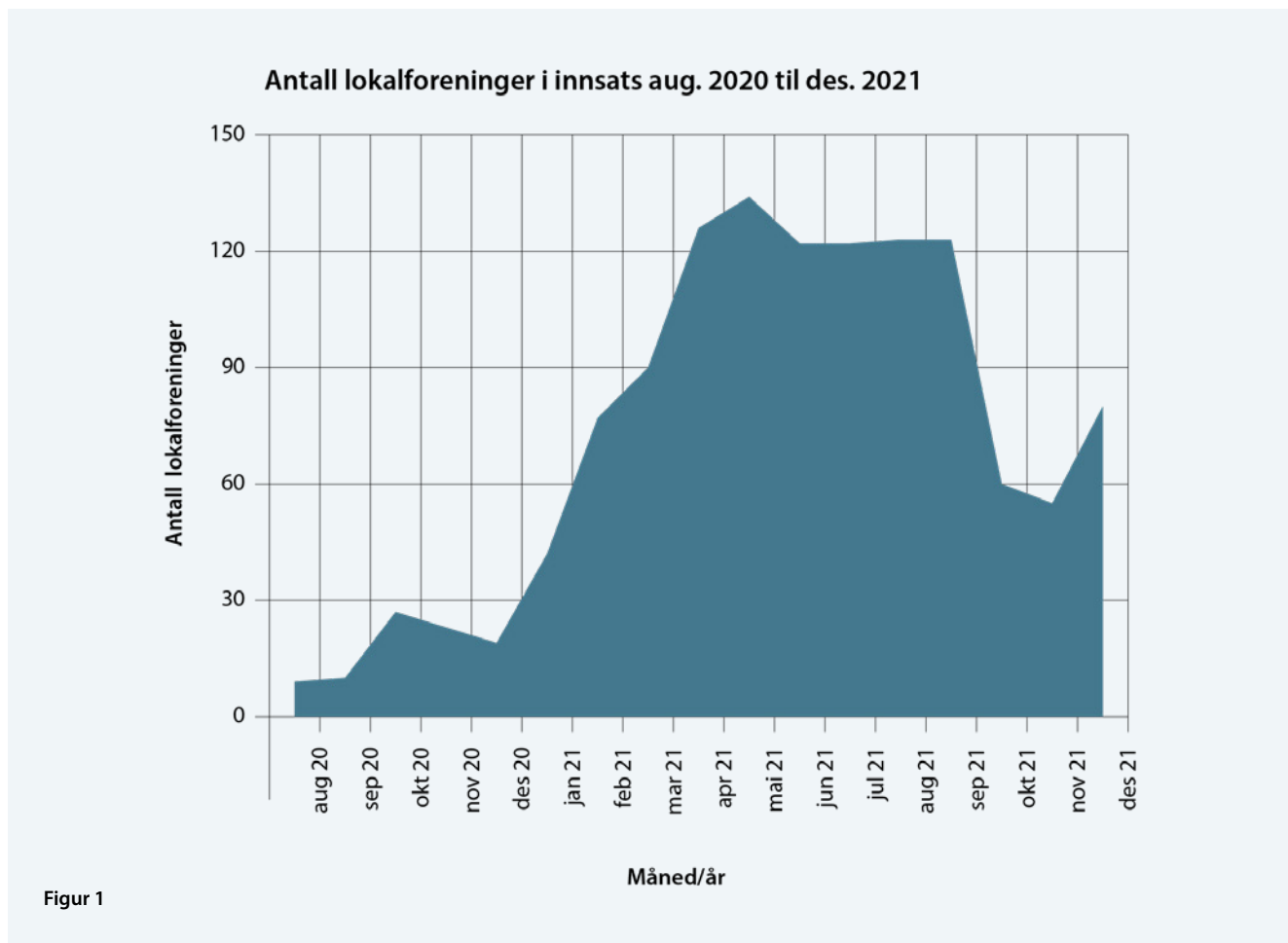
KORONAVETTREGLENE

- 1. Følg myndighetenes råd til enhver tid**, og husk at rådene kan endres på kort varsel. Bruk bare sikre kilder for informasjon om viruset og sykdommen, sjekk helsenorge.no.
- 2. Vår oppførsel kan redde liv.** Ta ansvar for å unngå smittespredning. Vær nøye med håndhygiene og hold minst en meters avstand fra andre mennesker. Respekter reglene for karantene.
- 3. Aksepter egne og andres følelser**, vi reagerer forskjellig i stressede situasjoner. Det er normalt å føle seg trist, lei, forvirret, bekymret eller sint under en krise.
- 4. Ikke bruk alkohol eller andre rusmidler for å takle en stresset situasjon.** Håndter følelsene dine på en sunn måte.
- 5. Hold kontakt med venner og familie** på telefon, epost eller sosiale medier, hvis du ikke kan være i kontakt med dem fysisk.
- 6. Vis omsorg** og ta spesielt kontakt med noen du tror kan oppleve ensomhet. Ikke gå på besøk til noen som er i karantene eller isolasjon.
- 7. Viruset kan ramme alle.** Du må ikke bidra til at frykt for viruset fører til stigmatisering av enkeltmennesker eller grupper.
- 8. Ta vare på deg selv.** Spis sunt, vær i aktivitet og få nok søvn også om du jobber hjemme eller er i karantene. Gi deg tid til å koble av med film, bøker eller annet. Ikke bruk all tid på å følge med på sykdomsnyheter.
- 9. Ikke sett deg selv eller andre i en situasjon hvor dere trenger hjelp** fra helse- eller beredskapsressurser utenfor eget hjem. Ikke dra på hytta eller annen reise. Det kan spre smitte og overbelaste lokal beredskap og helsetilbud.

I 2021 har lokalforeningene rapportert om innsatsen som støtteaktør til distriktskontorene, og distriktskontorene har rapportert til nasjonalkontoret. Det har vært hyppigere rapportering i perioder med mer innsats. En kombinasjon av rapportering over uker, måneder og tomånedersperioder gir følgende antall lokalforeninger i innsats fordelt på distriktsforeninger over tid.

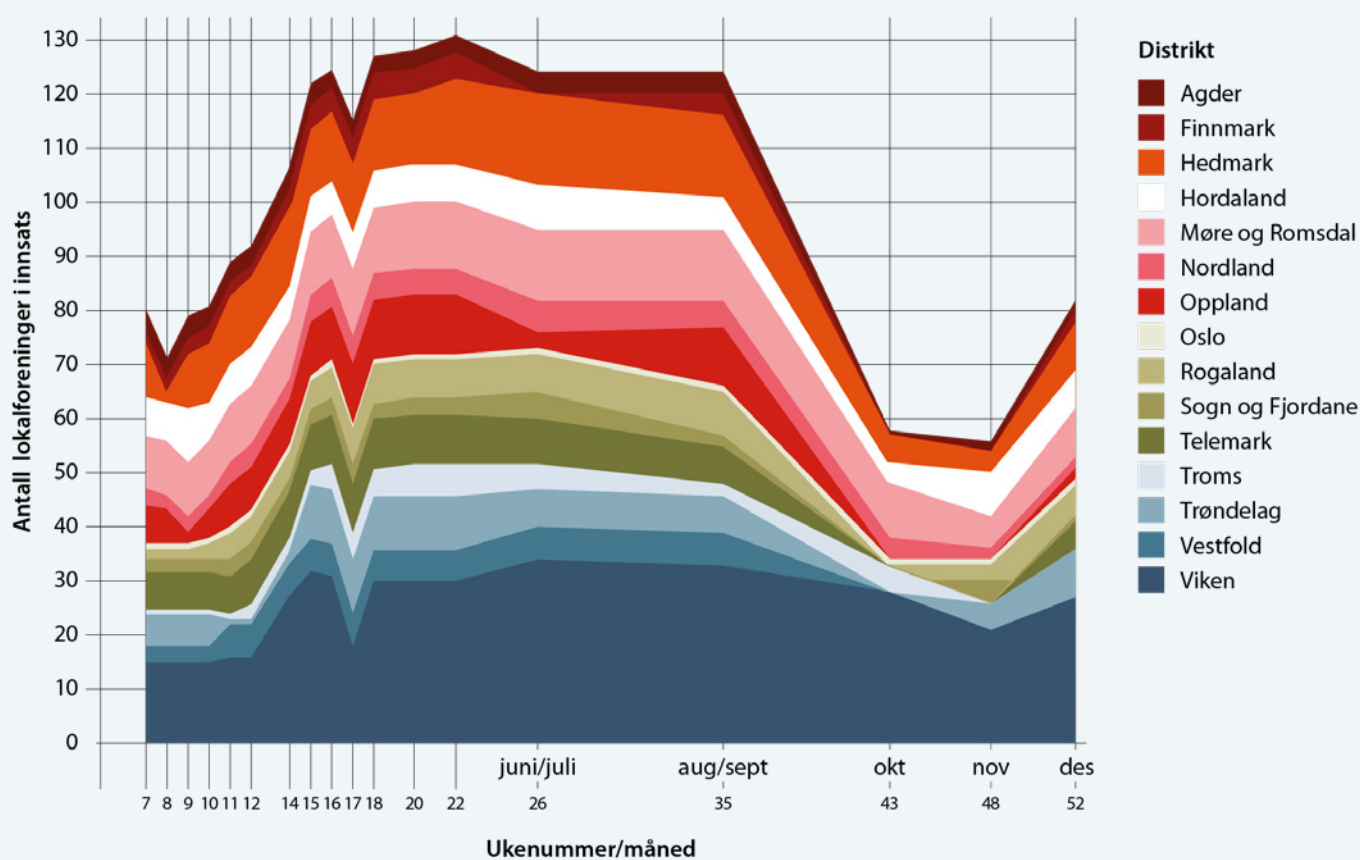
Vi kan i stor grad tilskrive svingningene i innsats i 2021 til økningen i koronatilfeller i mars 2021 og bistand ved vaksineringskampanjer. Basert på rapportene fra distriktsforeningene og Frivilligundersøkelsen 2021, vet vi at over 100 lokalforeninger og mange

frivillige har bistått ved vaksinasjon. Denne bistanden har vært i form av transport, bemanning som køvert, observasjon av personer etter at de har tatt vaksine, og administrativ og psykososial bistand på vaksinstedene. Disse tallene viser at det har vært en vedvarende høy innsats fra Røde Kors' lokalforeninger, og at innsatsen har vært spesielt høy tidlig i pandemien og i 2021. Enkelte lokalforeninger har rapportert at de har vært i innsats under hele pandemien. Vi ser også at fordelingen i antallet lokalforeninger har vært relativt stabil store deler av 2021. Dette indikerer at det har vært vedvarende innsats flere steder.

Antall lokalforeninger i støtteaktørinnsats 2021 fordelt på distrikt

Ukesrapportering fra uke 7 til 22. Tomånedersrapportering for juni/juli og aug./sept. Månedersrapportering for okt., nov. og des.

NB! Det mangler data fra Finnmark i juni og juli, fra Rogaland i oktober og fra Troms og Oppland i november.

Figur 2

At minst 196 av Røde Kors' om lag 370 lokalforeninger på et tidspunkt har vært i støtteaktørinnsats og respondert på koronapandemien viser hvor omfattende den frivillige responsen har vært.

FRIVILLIGHETSUNDERSØKELSEN

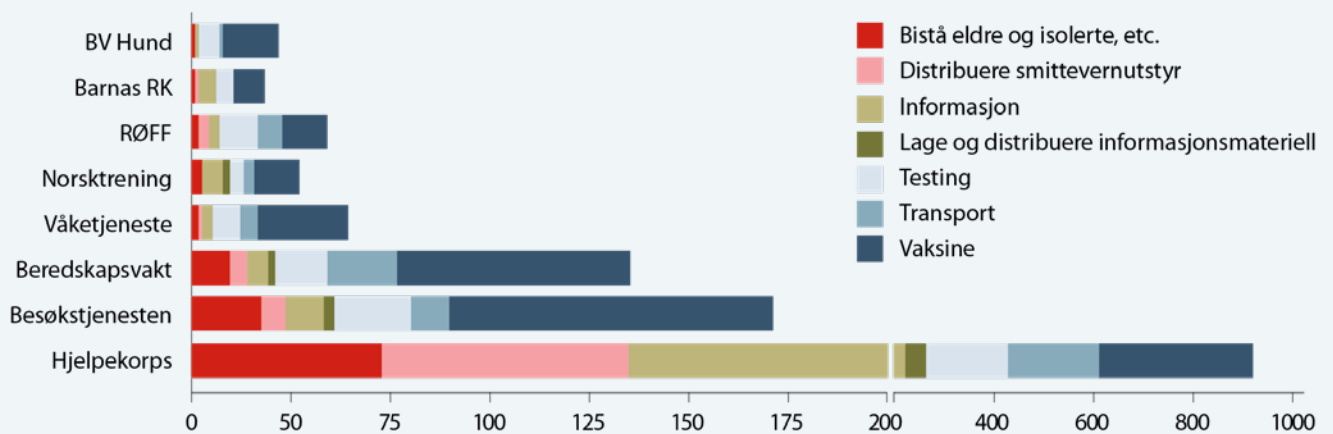
Røde Kors gjennomførte en frivillighetsundersøkelse i september og oktober 2021. 23,9 prosent av de 5 584 respondentene i undersøkelsen oppga å ha arbeidet med pandemihåndtering. Disse

Frivillige fra Røde Kors og andre organisasjoner bistår Trondheim kommune med vaksinerings. Foto: Aleksander Båtnes / Røde Kors

Arendal Røde Kors bistår med frivillige i vaksineringsen av innbyggere. Deres jobb er å observere og passe på at alle har det bra, før og etter vaksinen er satt. Foto: Id Skrivarhaug/ Røde Kors

Figur 3

respondentene ble deretter spurt om hvilke beredskapsaktiviteter de hadde vært involvert i. Det var mulig å krysse av for flere valg på dette spørsmålet. Dermed viser disse svarene hvor stor prosentandel som hadde deltatt i en gitt aktivitet.

I figur 3 ser vi at en stor andel av aktiviteten er bistand og logistikk ved vaksinerings. De frivillige har også bistått i forbindelse med koronatesting, transport og informasjonsformidling. Videre er det relevant å se på hvor de som har bidratt i pandemiresponsen til vanlig, er aktive som frivillige. Det totale antallet i dette diagrammet tilsvarer ikke antall personer, men antall avkryssninger frivillige fra ulike deler av Røde Kors-organisasjonen har gjort innen ulike koronarelaterte aktiviteter.

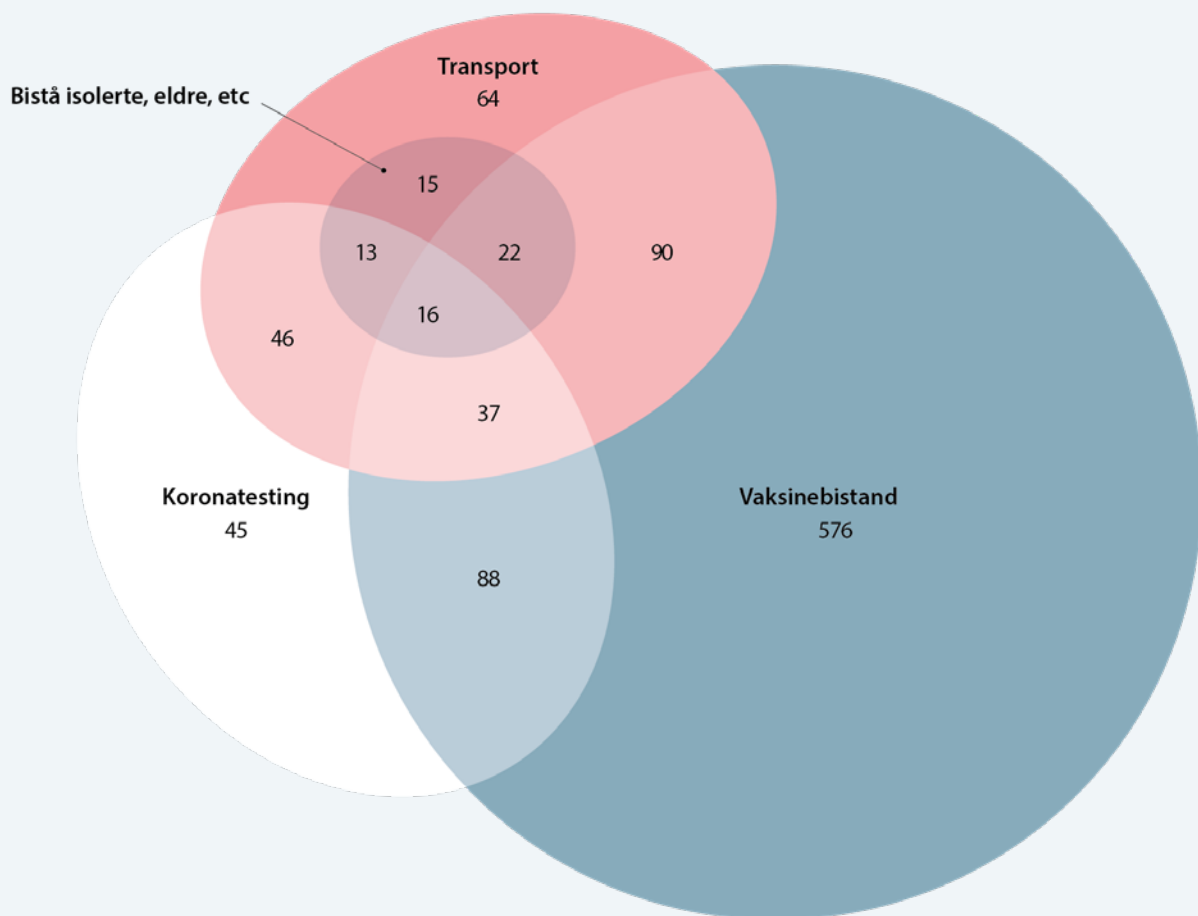
Det er viktig å understreke at disse tallene bare dekker perioden fra oktober 2020 til oktober 2021, og at enkelte aktiviteter kan være underrepresentert blant respondentene i undersøkelsen, siden de kan ha vært mer aktive utenfor denne perioden.

Vi ser av figuren at det er et stort spenn i hvor de frivillige som har deltatt i pandemiresponsen, er aktive til vanlig. Frivillige som til vanlig er aktive i Røde Kors Hjelpekorps, er også de som har bidratt mest i pandemiresponsen. At fordelingen er så ujevn blant de ulike aktivitetene, kan vi til dels tilskrive at Hjelpekorps er en stor aktivitet i Røde Kors, og har mange frivillige. det er også Hjelpekorps som har mest erfaring med å rykke

ut på kort varsel og stå i beredskap. Det er derfor naturlig at hjelpekorpsene har vært de mest aktive i pandemiresponsen. Samtidig synliggjør figuren at Røde Kors har lyktes i å mobilisere frivillige fra hele organisasjonen. De frivillige i Besøktjenesten og Røde Kors Beredskapsvakt har også bidratt i stor grad i pandemiresponsen. De andre representerte aktivitetene er Våketjenesten,

Norsktrening, Røde Kors Friluftsliv og Førstehjelp (RØFF), Barnas Røde Kors og Besøksvenn med hund (BV Hund).

Videre ser vi av figur 4 at mange frivillige har vært involvert i flere ulike aktiviteter knyttet til pandemirespons. Hovedaktiviteten som flest frivillige har vært involvert i, er støtte til vaksinerings-

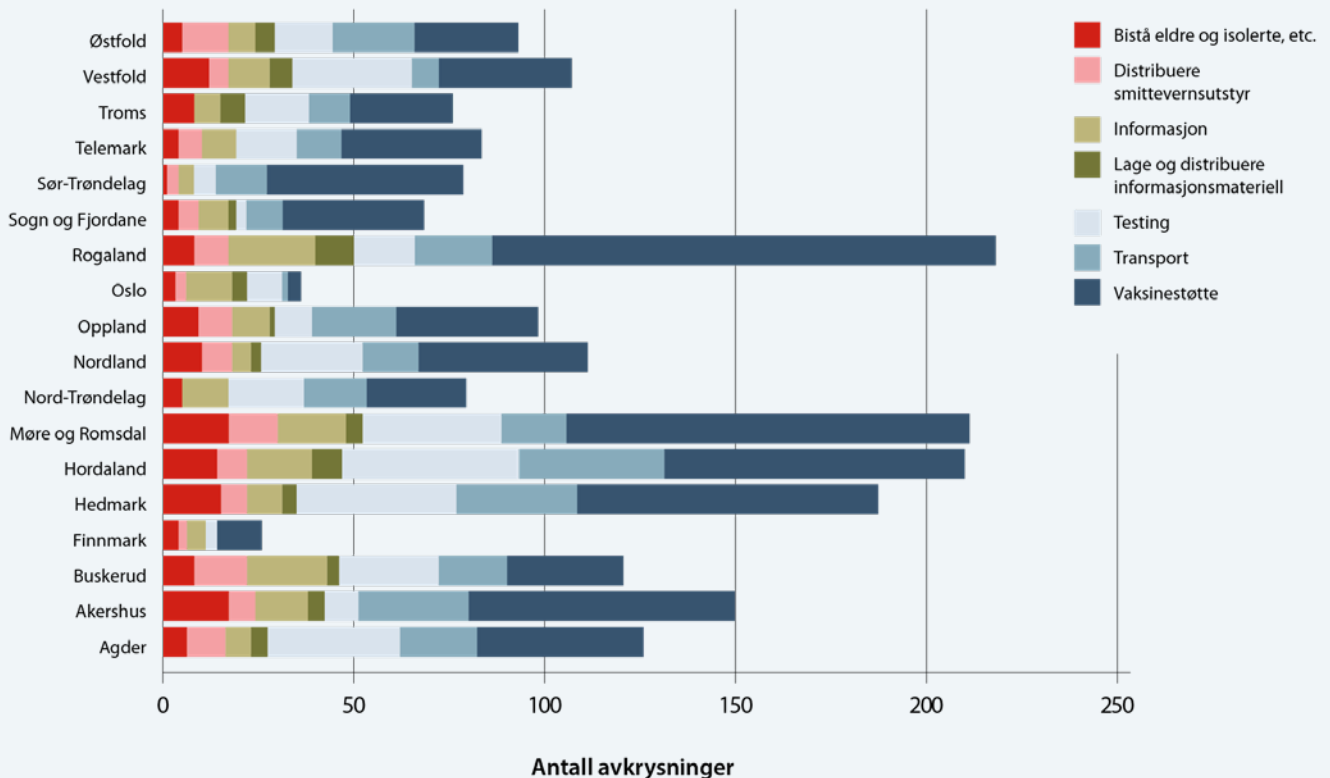

Figur 4

tidig må det understrekes at frivillige fra Røde Kors ikke setter vaksiner.

En tilsvarende fordeling på distriktsforeninger gir følgende resultat:

Disse resultatene er naturlig nok preget av at de er samlet inn i september og oktober 2021, da nettopp vaksinerings var en veldig viktig del av pandemi-håndteringen, og at de første ni månedene av 2020 ikke var en del av undersøkelsen. Tallene viser likevel at mange distriktsforeninger i Røde Kors har vært aktivt involvert i ulike deler av den norske responsen på koronapandemien.

Figur 5

ESTIMERT TIDSBRUK PÅ PANDEMIRESPONSEN

Frivillige i Røde Kors har brukt mange timer på arbeidet med koronapandemien. Det kan være alt fra å kjøre ut mat og medisiner til å gi bistand i vaksinearbeid og informasjonskampanjer om smittevern. Samtidig har ikke Røde Kors har ikke noen helhetlig oversikt over antallet timer som er brukt på pandemirespons. Med om lag 40 000 frivillige og rundt 370 lokalforeninger er det utfordrende å ha gode nok systemer som kan sammenstille den type data. I tillegg blir de fleste frivillige motivert av de humanitære aktivitetene og beredskapsoppgavene, ikke av administrasjon og rapportering. Det finnes likevel sporadisk rapportering på omfang, antall frivillige og timeantall som gir et utgangspunkt for å estimere hvor mange timer frivillige i Røde Kors har brukt på pandemirespons.

Vi har laget tre tidsestimater for perioden mellom 12. mars 2020 og 31. desember 2021. Det er usikkerhet knyttet til alle de ulike estimatene. De første to estimatene bygger på Røde Kors' frivillighetsundersøkelse som ble gjennomført i september og oktober 2021, mens det tredje estimatet tar utgangspunkt i rapporterte timer fra enkelte lokalforeninger. Vi har valgt denne tilnærmingen for å gjøre det tydelig at det er knyttet mye usikkerhet til utregningen. Men uansett hvilken regnemåte vi bruker, viser estimatene at det er gjort en betydelig og verdifull innsats fra frivillige i Røde Kors. Det laveste estimatet ligger på **652 523 timer** i denne perioden, mens det høyeste ligger på **3 119 057 timer** i samme periode.

ESTIMAT 1

Hvis vi baserer oss på gjennomsnittlig timebruk blant respondentene som har arbeidet med koronarespons,¹ kommer vi fram til at det totale antallet timer brukt på koronarespons er **3 119 057 timer**.

I denne utregningen antar vi at timetallet for responsgruppen i Frivillighetsundersøkelsen som har jobbet primært med koronarespons, er representativ for alle som har jobbet med koronarespons. Vi antar også at andelen som jobbet med pandemihåndtering, er tilsvarende for dem som ikke har svart på undersøkelsen.

Deretter bruker vi metoden fra Røde Kors' Frivilligregnskap for 2019 – skrevet av Menon Economics basert på en metode fra SSB – og ser på koronaaktivitetene innen beredskap etter ICNPO-kategori² for sosiale tjenester, som inkluderer nødhjelp og støtte. Vi konverterer timetallet til årsverk basert på at 1 703 timer tilsvarer ett årsverk, i likhet med det SSB gjør i sitt satellittregnskap. Timetallet tilsvarer dermed **1 831 årsverk** i perioden. Hvis vi ganger dette med en lønnskostnad per årsverk på 643 389³ kr, blir det totalt **1,2 milliarder kroner**.⁴

1 Se vedlegg 1 for å få mer informasjon.

2 The International Classification of Non-profit Organizations.

3 Dette tallet er basert på lønnskostnadene for kategorien for sosiale tjenester i Frivilligregnskapet omregnet etter konsumprisindeksen i 2020.

4 Noe av denne innstasen har lokale Røde Kors-foreninger også fakturert kommunene for i tråd med gjeldende samarbeidsavtaler.

ESTIMAT 2

Det er mulig at de som svarte på Frivilligundersøkelsen, ikke er representative for dem som har jobbet med koronarespons, og at de mest aktive frivillige er overrepresentert. Vi kan få et mer forsiktig anslag ved å ta utgangspunkt i at bare 10 prosent av de frivillige jobbet med koronarespons (til forskjell fra 23,9 prosent i Frivillighetsundersøkelsen). Dette gir oss omtrent 3600 frivillige. I tillegg bruker vi et moderat anslag om at de jobbet halvparten så mange timer som gjennomsnittet (som var 309 timer for hele perioden) for dem som rapporterte i Frivillighetsundersøkelsen at de hadde jobbet primært med pandemirespons (pandemi-håndtering).

Når vi ganger det anslåtte antallet frivillige som jobbet med koronarespons, med det anslåtte tidesnittet for perioden, får vi et estimat for det totale antallet timer brukt på koronarespons. Dette tallet er **652 523 timer**.

Når vi bruker metoden fra Røde Kors' Frivilligregnskap for 2019, får vi **383 årsverk** i perioden.⁵ Dette tilsvarer **246,5 millioner kroner**. Det er usikkerhet knyttet til dette tallet, og det finnes slingringsmonn begge veier, men vi kan være sikre på at frivillige i Røde Kors har lagt ned mange timer i håndteringen av koronapandemien.

ESTIMAT 3

Høsten 2021 meldte elleve lokalforeninger inn timestall for ulike aktiviteter knyttet til koronaresponsen. Disse tallene ga et samlet timetall på 40 970 timer. Dette er nok ikke representativt for alle lokalforeningene, men et snitt av dette ganget med antallet lokalforeninger som var i kontakt med kommunene for å tilby støtte i 2020 (285 lokalforeninger), gir et totalt timetall på **1 061 495 timer**. Dette tilsvarer **623 årsverk** og **401 millioner kroner**.

OPPSUMMERING

Basert på de ulike estimatene har frivillige i Røde Kors bidratt med mellom **652 523 og 3 119 057 timer** i pandemirespons i perioden mellom 12. mars 2020 og 31. desember 2021. Det faktiske timeantallet befinner seg mest sannsynlig et sted mellom de to ytterpunktene. Fordi det er en del usikkerhet knyttet til Frivillighetsundersøkelsen og Røde Kors' database over frivillige, er nok det lavere estimatet riktigere. Uansett hvilket estimat vi baserer oss på, har innsatsen til de frivillige i Røde Kors uten tvil hatt stor betydning. Omregnet til kroner og øre er det dessuten snakk om betydelige beløp. Denne innsatsen har frigjort kapasitet i det offentlige til å legge vekt på det offentliges kjerneoppgaver, samtidig som frivillige i Røde Kors har bidratt med sin kompetanse.

5 | Frivilligregnskapet for 2019 kom Menon Economics fram til at det ble lagt ned 2280 årsverk totalt i 2019.

TILPASNING AV HUMANITÆRE AKTIVITETER

Røde Kors har en rekke faste humanitære aktiviteter rettet mot mennesker i sårbare situasjoner. Tidlig i pandemien var det usikkert i hvor stor grad disse kunne driftes som normalt, på grunn av smittefaren. Samtidig er deltakerne i mange av de humanitære aktivitetene ofte utsatt for de psykososiale og økonomiske utfordringene som en nedstigning av samfunnet fører med seg. Gjennomgangen vår viser at Røde Kors klarte å tilpasse driften til koronahverdagen, gjennom smittevern tiltak eller andre grep. Antallet deltakere i humanitære aktiviteter ikke gikk ned så dramatisk som det var grunn til å frykte da samfunnet stengte ned.

FERIE FOR ALLE

Ferie for alle (FFA) er et gratis ferietilbud som skal sikre at barn fra familier med svak økonomi får mulighet til å reise på ferie med foreldrene og søsknene sine på lik linje med jevnaldrende. Røde Kors gjennomfører Ferie for alle i alle skoleferier, og det ledes av Røde Kors' frivillige. For 2020 var målet i utgangspunktet å arrangere 111 ferieopphold for om lag 6 000 deltakere. Måten oppholdene skulle arrangeres på, måtte likevel tilpasses på grunn av koronapandemien.

For å kunne gjennomføre ferieoppholdene ble det gjort flere justeringer i tråd med smittevernreglene: Antall deltakere ble nedjustert for at det

11.000 barn og unge har vært med på ulike aktiviteter sammen med Røde Kors. Her fra Ferie for alle på hhv Haugeland og Eidene. Foto: Id Skriverhaug og Sol Sigurjonsdottir / Røde Kors

skulle være god nok plass, antall dager ble redusert, enkelte overnattingstilbud ble byttet ut med dagtilbud, enkelte feriesteder ble endret fordi det opprinnelige feriestedet hadde for små fellesarealer, og det ble iverksatt forsterket renhold og tilrettelegging av transport. Familiene som ikke kjørte til oppholdet selv, ble hentet i minibuss, slik at de kunne unngå kollektivtransport. Det ble utarbeidet informasjonsmaterieell på flere språk. I dette materiellet ble det blant annet gitt informasjon om smittevern og om gjennomføringen av oppholdene, slik at familiene opplevde det trygt å delta.

Røde Kors klarte dermed å tilrettelegge for at ferieopphold likevel kunne gjennomføres i 2020 og 2021. Til sammen ble det gjennomført 63 ferieopphold og 78 feriedager over hele landet for 3 975 deltakere i 2020 med hjelp fra 706 frivillige. I tillegg til ferieopphold og feriedager ble det delt ut 5 636 aktivitetstpakker i 2020. I 2021 ble det gjennomført 104 ferieopphold og 8 feriedager for 4 090 deltakere. Dette var det 719 frivillige som sørget for.

FLYKTNINGGUIDE

Flyktningsguide er et tilbud der frivillige hjelper flyktninger som har fått opphold i Norge, med å bygge et nettverk og bli kjent med lokalsamfunnet de bor i. Røde Kors tilpasset Flyktningsguide til smittevernkravene ved at Flyktningsguidene og deltakerne ringte hverandre og gikk tur sammen. Røde Kors koblet også opp digitale møter.

AKUTTOVERNATNING

Røde Kors drifter akuttovernattinger i Kristiansand og Oslo, der bostedsløse kan overnatte. Kombinert med at antallet tilreisende gikk ned tidlig i pandemien, klarte overnattingene i all hovedsak å holde åpent som normalt ved å tilrettelegge for karanteneleiligheter og ta smittevernhensyn.

Kristiansand Røde Kors gjennomførte i perioden en rekke allmøter om blant annet smittevern med de tilreisende som benyttet seg av akuttovernattingen. Kommunen la deretter til rette for vaksineringsplass på et lett tilgjengelig sted, slik at de som ønsket det, kunne vaksinere seg.

I Oslo hadde overnattingen utvidede åpningstider mens byen var stengt. I hovedstaden ble antallet sengeplasser redusert fra 55 til 30, og de tok i bruk smittevernturnus for de ansatte. Lokalene til akuttovernattingen var likevel ikke egnet for å overholde to meters avstand, og 19. mars 2020 ble tilbudet flyttet til en bedre egnet flerbrukshall.

Følgende tabell viser antallet gjester og frivillige i Kristiansand fra 2019 til 2021.

År	Frivillige	Gjester
2019	29	40
2020	35	22
2021	37	22

Følgende tabell viser antallet brukere og frivillige i Oslo fra 2019 til 2021.

År	Frivillige	Gjester
2019	180	292
2020	170	148
2021	72	162

Dette viser at antall brukere har omtrent halvert seg fra 2019 til 2020–2021. Samtidig var det fortsatt et relativt høyt antall gjester som benyttet seg av tilbudet.

NORSKTRENING

Norsktrening er et lavterskeltilbud fra Røde Kors der deltakerne får mulighet til å praktisere og ut-

WALK AND TALK – KORONAVENNIG NORSKTRENING

Da pandemien kom til Norge, kunne ikke deltakerne i Røde Kors' norsktrening møtes som normalt. I Bergen, Laksevåg, Stord og Voss startet de derfor med Walk and Talk, også kalt «ruslende prat».

Gående norsktrening er en del av den vanlige norsktreningen – bare at deltakerne er ute. Her samles deltakerne i grupper sammen med frivillige og rusler en tur i nærområdet. Antallet deltakere, størrelsene på gruppene og hvor mange frivillige som er med, varierer fra sted til sted.

– Det aller viktigste er at det skal være hyggelig og lærerikt for deltakerne, forteller Alexander Benjamin, frivillighetskoordinator for Hordaland Røde Kors.

Tilbakemeldingene de forskjellige lokalforeningene har fått på Walk and Talk, har vært utelukkende positive. Ida Nordli fra Voss Røde Kors forteller om en deltaker som var med på Walk and Talk:

– Hun måtte stoppe, smile litt, og så klemte hun et tre. Det var veldig hyggelig. Hun var kjempeglad og sa at dette var noe av det kjekkeste hun hadde gjort på lenge, å bare møte folk.

Walk and Talk følger ikke noen fast kursplan. Målet er bare at deltakerne skal ha en samtale og snakke sammen.

– Vi har ikke noe fokus på grammatikk. Det som er hele poenget, er at det skal være litt lavterskel integrering, påpeker Ida.

Tidligere da norsktreningen foregikk inne, hadde de for eksempel spill, kort og bøker som hjelpemiddel. Dette mistet de da de flyttet norsktreningen ut. Men det trengte ikke nødvendigvis å være negativt.

– Når man er ute, så har man noe å se på hele tiden, og man kan snakke om det man ser, sier Ina Lindblom, koordinator for migrasjon i Bergen Røde Kors.

Skrevet av Amalie Moss Kallestad

vikle norskerdighetene sine med utgangspunkt i språknivået de er på, lære om det norske samfunnet og bygge sosiale nettverk. Tidlig i pandemien satset Røde Kors på å omstille fra fysisk til digital norsktrening. De samme pedagogiske metodene ble brukt, men nå på digitale plattformer. På sju forskjellige steder i Norge har digital norsktrening

vært en fast aktivitet under pandemien. I tillegg ble nye løsninger utviklet, blant annet i Bergen der initiativet «Walk and talk» ble populært.

En utilsiktet, men positiv følge av større digital tilstedeværelse var at det ble lettere for aleneforeldre og personer med fysiske utfordringer å del-

Walk and talk-
byvandring i Bergen,
våren 2021. Foto:
Christine Haugland/
Røde Kors

ta. Flere steder i landet har frivillige tilrettelagt for at beboere på asylmottak kan delta på digital norsktrening.

AKTIVITETER FOR BEBOERE PÅ ASYLMOTTAK

Frivillige i Røde Kors legger til rette aktiviteter for barn, unge og voksne i asylmottak over hele landet. Målet er å bidra til at beboerne får delta i kultur- og friluftslivaktiviteter på lik linje med andre i lokalmiljøet, og å tilby fysisk aktivitet og skape gode arenaer for mestring og læring. Under pandemien har de frivillige lagt til rette for sosiale

treff utendørs. Et godt eksempel er fra Bardu, der de frivillige organiserte 12-punktstreff hver fredag gjennom store deler av 2021 sammen med beboere på mottaket. Dette ble et svært populært tilbud i en ellers stille tid med få eller ingen andre aktivitetstilbud. Beboerne på mottaket inviterte lokalbefolkningen til grilling i bålpanne i sentrum av bygda hver fredag klokka tolv. Beboerne hadde ansvaret for å fyre opp i bålpanna, servere deltakerne og rydde opp. Røde Kors-frivillige var til stede og la til rette for samtaler mellom beboerne på mottaket og de andre deltakerne. Dette ble en aktivitet som samlet hele bygda, og en god plass å praktisere norsk.

KORS PÅ HALSEN

Under pandemien økte antallet henvendelser til Kors på halsen, som er Røde Kors' samtaletilbud til barn og unge. I 2019 besvarte tjenesten 15 857 henvendelser på chat, telefon og mail, og dette tallet økte til 21 479 i 2020. I 2021 ble 23 320 henvendelser ble besvart. Det ble også gjennomført 4521, hver på 3,5 timer. Dette tilsvarer 659 døgn. Røde Kors erfarte at mange barn og unge hadde det vanskelig under koronakrisen. Derfor satte Røde Kors inn flere frivillige og utvidet samtaletilbudet tidlig i 2020, slik at det var åpent hver dag fra 14:00 til 22:00. De utvidede åpningstidene, inkludert i helgene, har blitt permanente. Kors på halsen utviklet også Barnas Koronavettregler.

UNDERVISNINGSSOPPLEGG I SKOLENE

Da skoleelevene skulle tilbake på skolen etter flere uker med hjemmeskole tidlig i 2020, hadde de behov for å bearbeide tiden de hadde vært gjennom. Noen likte tiden hjemme med familien, mens andre opplevde økt stress- og konfliktnivå – og enkelte til og med overgrep. Dansk Røde Kors hadde laget et undervisningsopplegg med dette temaet. På kort tid – omtrent 48 timer – fikk Norges Røde Kors oversatt dette til norsk, tilpasset det til norske forhold og norsk skolevirkelighet og sendt det ut til alle grunnskolene i Norge. Det ble også distribuert gjennom Facebook-grupper for lærere. Opplegget skulle bidra til den psykiske helsen for alle som gjennomførte opplegget, og samtidig hjelpe lærerne med å fange opp alvorlige hendelser. Til sammen ble de tre ulike oppleggene, for henholdsvis 1.–4. trinn, 5.–7. trinn og 8.–10. trinn, lastet ned 21 000 ganger. En kvalifisert gjetning tilsier at opplegget kan ha blitt brukt i cirka 15 000 klasser og dermed nådd anslagsvis 150 000–225 000 elever. Det er i så fall rundt en tredjedel av alle norske grunnskoleelever.

Røde Kors

rodekors.no

Røde Kors

Undervisningsmaterieell utviklet av Røde Kors for elever som skal tilbake på skolen etter perioder med hjemmeskole

Besøksvenn med hund i Agder Røde Kors holdt Vinduslykke-show om sommeren. Her åpner de turneen på Straitunet omsorgssenter i Kristiansand. Foto: Id Skriverhaug / Røde Kors.

BESØKSTJENESTEN

Besøkstjenesten er den største omsorgsaktiviteten i Røde Kors. Målgruppen er voksne som føler behov for sosial kontakt. I utgangspunktet er de frivillige forpliktet til minst to timers besøk hver 14. dag. Antallet besøksvenner (frivillige) har ligget stabilt på rundt 10 000 over flere år i rundt 270 lokalforeninger, mens antallet besøksverter (de som får besøk) er rundt 20 000 i et normalår.

Tidlig i pandemien ble fysiske møter mellom besøksvenner og deltakere innstilt, og Røde Kors begynte arbeidet med å gjennomføre digitale besøk. Et stort ønske om å bidra og hjelpe blant de frivillige førte til omstilling og nye aktiviteter. For eksempel startet 97 lokalforeninger med Ringevenn.

Siden sykehjemmene var stengt i lange perioder, ble flere aktiviteter også flyttet utendørs. I Hauge-sund startet lokalforeningen opp «Vinduslykke»

Nysirkus for eldre og barn. Foto: Trondheim Røde Kors

som er arrangementer og underholdning, som kunne være konserter eller hundeshow, utenfor sykehjemmene, slik at de eldre kunne se på gjennom vinduene. Denne aktiviteten har blitt videreført i andre lokalforeninger og vant Helseprisen 2021.

DIGITAL LEKSEHJELP

Mange barn og unge får ikke den hjelpen de trenger med leksene hjemme. Røde Kors har drevet gratis leksehjelp siden 1992 som et supplement til det offentlige tilbudet. I 2019 gjennomførte 74 lokalforeninger leksehjelp, og mer enn 990 frivillige deltok. Røde Kors holdt på med digital leksehjelp før pandemien kom til Norge, men da skolene stengte, ble det mye større pågang og behov.

Fra 20. mars 2020 kunne frivillige hjelpe med leksjer hjemmefra. Sikkerheten til elevene ble ivare tatt ved at videochat ble deaktivert. I perioden fra 8. mars til 22. mai 2020 mottok Digital leksehjelp hele 4 580 henvendelser mot 2 330 i tilsvarende periode i 2019. Totalt mottok Digital leksehjelp 13 589 henvendelser i 2020 og 11 998 i 2021, sammenlignet med 8 826 i 2019.

Langt flere frivillige måtte på plass for å møte den økte pågangen. For å få fortgang i prosessen ble etablerte leksehjelpere i Oslo, Stavanger, Bergen og Ålesund rekruttert inn i den digitale leksehjelpstjenesten. Oslo Røde Kors, som drifter Digital leksehjelp, ansatte flere for å kunne sikre kvaliteten på tilbudet. Det ble også utviklet et digitalt opplæringskurs som gjorde det enklere å tilby innføringskurs for nye frivillige.

VISITORTJENESTEN

Visitortjenesten er Røde Kors' besøkstjeneste for fengsler. Visitorene besøker innsatte etter ønske fra de innsatte selv og er en støtte for dem som

trenger noen å snakke med. Det er rundt 550 frivillige visitorer fra Røde Kors.

Også denne aktiviteten ble omstilt til digital kontakt tidlig i pandemien. For å motvirke økt isolasjon i norske fengsler som følge av smitteverntiltakene, startet Røde Kors og norske fengsler i mars 2020 et samarbeid om utvidet ringetid og flere videomøter. Gjennom samarbeidet sørget Røde Kors og Kriminalomsorgsdirektoratet for å øke den ukentlige ringetiden fra 20 minutter til det som var praktisk mulig i fengslene. De innsatte slapp dessuten å betale for dette. Det ble også omdisponert midler til å sende «oppmuntringer» til de innsatte – hygienepakker, spill, sjakksett, aktivitetsbøker, pizza, julegaver osv.

NETTVERK ETTER SONING

Røde Kors Nettverk etter soning er et tiltak der løslatte kan få hjelp til å bedre livssituasjonen sin. Målet med Nettverk etter soning er å gi straffedømte en sjanse til å oppleve økt livsmestring og bidra til at de kan etablere et liv som ikke er styrt av kriminalitet og rus. Det er derfor viktig med et godt støtteapparat rundt straffedømte i overgangsfasen mellom soning og løslatelse og i tiden etter løslatelse.

Under koronapandemien tilpasset Nettverk etter soning aktivitetene til smitteverntiltakene og klarte å oppretholde mye aktivitet. Nettverk etter soning fikk smittevernstiltak inn i planverkene og fikk innvilget støtte fra Stiftelsen Dam til ni ulike prosjekter for 2 090 deltakere i 2020 og 2021. Oppfølging av eldre straffedømte og økt aktivisering for innsatte og løslatte under pandemien var blant disse aktivitetene.

Det har vært noen utfordringer med å rekruttere og holde på frivillige under pandemien. Likevel har 386 frivillige fulgt opp mer enn 647 straffedømte over hele landet i 2020 og 2021.

Båtene, en tradisjonell Nordlandsfembøring og en Åfjordsvengbåt, la ut fra Kabelvåg 16. august. Foto: Stian Estenstad/Røde Kors

SEILTUR

Nettverk etter soning gjennomførte en seiltur med tidligere innsatte.

De fleste om bord hadde vært i hardt vær før, men ikke over Vestfjorden eller Folda, et av kystens farligste åpne havstykker. I løpet av to uker skulle 46 personer – innsatte og tidligere straffedømte, ansatte og frivillige – begi seg ut på sitt livs seilas i to råseilsbåter med aner tilbake til gamle tiders lofotfiske og vikingtiden. Båtene, en tradisjonell Nordlandsfembøring og en Åfjordsvengbåt, la ut fra Kabelvåg 16. august. Derfra gikk turen til Henningsvær før de krysset Vestfjorden til Bliksvær, for så å dra videre til Sørarnøy og Krokholmen, Rødøy, Selsøyvik og videre nedover Helgeland til Ylvingen og Brønnøysund. Her måtte mannskapet som deltok på toktets første gruppe, mønstre av for å gi plass til en ny besetning.

– Ingen ville dra hjem etter det de hadde opplevd, forteller leder for Nettverk etter soning

i Oslo Røde Kors, Stian Estenstad, mens de tørket klær og utstyr etter dager med regnskyll. Alle inntrykkene, samtalene og takkemygheten vi opplever etter et slikt tokt, kan ikke beskrives, men bare oppleves.

Pågangen på disse seilkursene har alltid vært stor. De tøffe værforholdene er en del av messingen og opplevelsene deltakere tar med seg. Mye av maten må de dessuten fiske selv. Nettene tilbringes i enkeltmannstelt på holmer og øyer som dukker opp langs ruta.

– De som er med, får så viktige opplevelser at de knytter bånd som gruppe og tar noen veivalg. Første døgnet er de fleste litt i sin egen boble, men etter et par dager oppstår det en fantastisk gruppedynamikk, forteller Estenstad.

Skrevet av Stian Estenstad

GATEMEGLING

Gatemebling består av verksteder i konflikthåndtering der ungdommer lærer å forstå og håndtere egne og andres opplevelser, reaksjoner og behov i konflikter. Ungdom er både mer utsatt for vold, og utøver mer vold, enn andre aldersgrupper i Norge. På grunn av utfordringene med å gjennomføre fysiske møter gikk antallet gatemeblingsverksteder ned i 2020 og 2021 sammenlignet med 2019. Det var en nedgang fra 2010 ungdommer i 2019 til 1335 ungdommer i 2020, altså en nedgang på omtrent en tredjedel. Likevel ble det gjennomført en god del aktiviteter. Nye løsninger ble tatt i bruk, som digitale verksteder og møter, og gatemeblingsprogrammet hadde en større digital tilstedeværelse gjennom sosiale medier.

Deltakerne som kommer fra en sårbar situasjon og er henvist av enten politi, konfliktråd, fengsel eller barnevernet, er spesielt viktige i gatemeblingsprogrammet. Dette antallet gikk ned fra 710 personer i 2019 til 545 personer i 2020. Selv om dette er en nedgang på 23 prosent, gikk gruppen fra å utgjøre 35 prosent av det totale programmet i 2019 til 40 prosent i 2020. Det er positivt at gatemeblingsprogrammet klarte å holde på en større andel fra denne gruppen.

Gatemeblingsprogrammet fikk støtte fra Stiftelsen Dam i 2021 til å gjennomføre tre prosjekter som en del av koronatilpasningen av aktiviteten. Dette gjorde det mulig å tilby koronatilpassede verksteder i fengsler og skoler (762 ungdom på 17

Her gjennomfører ungdom en typisk gatemeblingsøvelse som på en leken måte får frem positivitet, konkurranseinstinkt, latter hos ungdommene – samtidig som fokus på kommunikasjon gjennom kroppsspråk belyses. Foto: Karolina Hafström Tafjord/Røde Kors

skoler) i løpet av året. Det gjorde det også mulig å utdanne 46 nye frivillige.

RØDE KORS UNGDOM

Røde Kors Ungdom organiserer åpne inkluderings-tilbud for unge mellom 13 og 30 år gjennom aktivitetene Kompis og Treffpunkt. I 2019 organiserte 300 unge frivillige aktiviteter for 2000 deltakere. Da pandemien brøt ut, startet flere frivilligrupper opp digitale aktiviteter for å gi ungdom et tilbud selv om fysiske møteplasser var stengt. De satte opp spillservere med felles gaming og videosamtale, quizer og rebuser via videomøter og digitale konkurranser. Røde Kors Ungdom laget og delte ti råd om hvordan man kan være en digital kompis,

for å bidra til at ungdom støttet hverandre under nedstengningen. Gjennom 2020 og 2021 har frivillige organisert tilpassede Treffpunkt-aktiviteter utendørs og i mindre grupper. Noen eksempler er hengekøyeturer, fotokurs og faste møteplasser for ungdom, innenfor de gjeldende reglene for gruppestørrelser.

RØDE KORS FELLESVERKET

Røde Kors Fellesverket er et landsomfattende tilbud med gratisaktiviteter på ungdomshus for alle i alderen 13–25 år, med spesiell vekt på å rekruttere ungdom i sårbare livssituasjoner. Målet med aktivitetene er å gi unge en arena der de opplever mestring og tilhørighet. Under pandemien

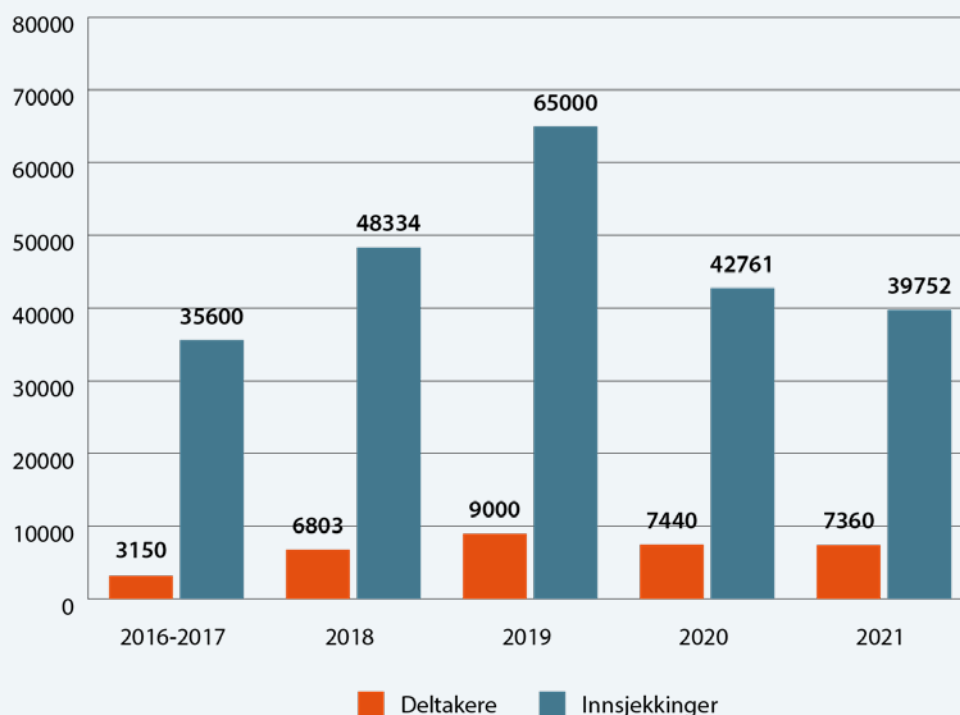
SKØYTER, GRILLING OG VIDEOMØTER JULEN 2021

I julen 2021 organiserte Skedsmo Røde Kors Ungdom koronatilpassede aktiviteter for ungdom som ønsket seg et tilbud i romjulen. De inviterte til digital julemorgen med quiz på julaften, skøyter 1. juledag, digitalt escape room 29.12. og grilling 31.12. Tilbudet ble svært godt tatt imot hos de som deltok.

Ishockey i Skedsmo
1. juledag 2021. Foto:
Anam Amer / Skedsmo
Røde Kors Ungdom

Deltakerutvikling 2016–2021

Figur 6

har Fellesverket hele tiden måttet tilpasse driften etter gjeldende smittevernregler. Samtidig har de sørget for å ha så høy deltakerkapasitet som mulig uten at det har gått ut over evnen til å nå ut til ungdom som er i en svært sårbar situasjon.

Omstillingen av aktiviteten innebar blant annet å øke bruken av digitale møteplasser med for eksempel konkurranser, direktesendinger, quiz, julekalender og gavekort på mat. I tillegg til dette økte de aktivitetene utendørs, som turer og akedager.

Til tross for den uforutsigbare koronasituasjonen

klarte Fellesverket å opprettholde aktivitetsnivået både i 2020 og 2021, selv om det gikk noe ned sammenlignet med 2019. I løpet av 2021 har i overkant av 1100 frivillige jobbet på Fellesverk over hele landet. Dette tilsvarer minst 16 500 timer frivillig innsats¹.

De ansatte og frivillige på Fellesverket melder om et mer sammensatt behov hos ungdom enn tidligere. Pandemien og de lange periodene med nedstengning av samfunnet har både forsterket eksisterende utfordringer blant unge og skapt nye, spesielt ensomhet og psykiske helseutfordringer.

1 Antall frivillige ganget med minst 3 dager åpent i uken ganget med minst 5 timer per åpningsdag.

Gjennom Fellesverkene organiseres det også utflukter, blant annet med kajakk. Foto: Røde Kors

Femårsjubileum ved et Fellesverk. Foto: Aleksander Båtnes / Røde Kors

KONKLUSJON

Denne rapporten viser at de frivillige i Røde Kors har lagt ned en betydelig innsats under koronapandemien. De har brukt flere hundre tusen timer på pandemirespons og bidratt til å bedre kapasiteten i kommunene. Lokalforeningene har fulgt opp forespørsler om støtte fra kommuner i hele landet og tilbudt hjelp. De har ikke minst vært i innsats i lange perioder. Det har ikke bare vært de frivillige som står i beredskap for oppdrag, men frivillige fra alle deler av Røde Kors har vært med i pandemiresponsen.

Samtidig har Røde Kors-frivillige gjennom sine faste humanitære aktiviteter klart å opprettholde innsatsen for mennesker som har opplevd store utfordringer under pandemien. Dette har vært mulig gjennom godt smittevern, omstilling og en viss reduksjon i omfang, men også gjennom innovasjon og nye måter å arbeide på. Det er spesielt

verdt å merke seg verdien av de frivilliges lokalkunnskap og tilgang til personer som kan være i sårbare situasjoner. Det er også positivt at flere omstillinger har vært så verdifulle at de har blitt permanente, som utvidede åpningstider i Kors på halsen og den økte muligheten for digital frivillighet innen leksehjelp.

Uten de frivillige i Røde Kors ville pandemien rammet enda hardere og enda skjevere. De frivillige har bidratt til å unngå dette gjennom å støtte myndighetenes pandemirespons, distribuere mat og gi informasjon om smitteverntiltak. Ikke minst har de bidratt ved å opprettholde aktiviteter rettet mot barn og unge, eldre og andre mennesker i sårbare situasjoner – medmennesker som har behov for et glimt av lykke gjennom vinduet eller en vennlig stemme på telefonen.

VEDLEGG 1. TIMESESTIMAT BASERT PÅ FRIVILLIGHETSUNDERSØKELSEN

I slutten av oktober 2021 ble Frivillighetsundersøkelsen avsluttet. Undersøkelsen har mange spørsmål som tar for seg en periode ett år tilbake i tid. Undersøkelsen dekker dermed mye av pandemi-perioden, men ikke første del av 2020. Undersøkelsen er likevel nyttig som en indikasjon på omfanget og fordelingen av innsatsen til de frivillige for å få bukt med pandemien, og hvordan innsatsen er fordelt over ulike aktiviteter.

Nedenfor presenterer vi utregningen som danner grunnlaget for estimatene i denne rapporten.

- Først avgrensers vi datasettet til respondenter som har svart «Pandemihåndtering» (1337 personer) på spørsmålet «Har du deltatt på noen av følgende beredskaps- eller responsaktiviteter de siste 12 månedene?»
- Deretter isolerer vi de respondentene som har svart «helt enig» på påstanden «Koronaoppgavene har tatt helt over for andre oppgaver». Dette er 397 personer.

Antagelsen her er at denne respondentgruppen vil ha brukt størstedelen av tiden sin som frivillige de siste 12 månedene til å jobbe med pandemihåndtering. Samtidig er nok dette en gruppe som ikke er representativ for alle som har arbeidet med koronarespons, fordi de trolig har brukt mer tid enn andre. Dette forbeholdet bør vi ta høyde for i estimatet.

- Så ser vi på svarene til spørsmål «70. Hvor mange timer vil du anslå at du har brukt på frivillig innsats i Røde Kors de siste 12 månedene?».

Det er viktig å huske på at bistand knyttet til vaksiner ble aktuelt først et stykke ut i pandemien, og at det var mye matutkjøring og bistand til personer i karantene tidlig – i perioden som disse 12 månedene ikke dekker. Det er vanskelig å vurdere

om det i snitt ble brukt flere eller færre timer tidlig i pandemien sammenlignet med perioden undersøkelsen dekker.

- Deretter fjerner vi det lille antallet respondenter (6 personer) i denne gruppen som har oppgitt at de brukte mer enn 1000 timer de siste 12 månedene, fordi dette er høye tall og vi vil unngå ekstremverdier.
- Nå kan vi regne ut gjennomsnittlig timebruk blant den avgrensede respondentgruppen (omtrent 201 timer).
- Vi deler dette på 12, slik at vi får månedssnittet (16,76 timer).
- Mellom 12. mars 2020 og 25. september 2021 er det 21 måneder og 19 dager. Dermed får vi et estimert snitt for hele perioden ved å gange månedssnittet med 21,62 måneder (362,35 timer).

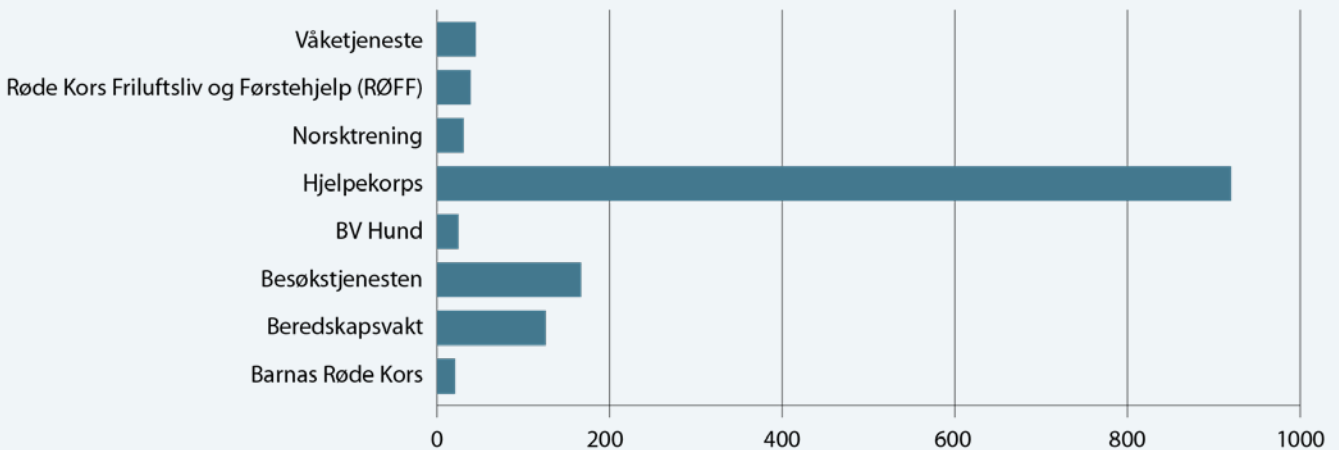
Med forbehold om at listen over 36 000 frivillige som Frivillighetsundersøkelsen ble sendt ut til, er riktig (kilden er et uttrekk fra Røde Kors' CRM-system), og at respondentene i undersøkelsen (6562 personer) er representative for Røde Kors' frivillige, kan vi bruke andelen som opplyste å ha jobbet med pandemihåndtering (23,9 prosent), til å estimere det totale antallet frivillige som har jobbet med pandemihåndtering. Dette antallet blir 8600. Det er sannsynlig at respondentene i undersøkelsen består av mer aktive frivillige, og at Røde Kors Hjelpekorps er litt overrepresentert, mens aktiviteter med eldre frivillige og frivillige som er mindre aktive, er underrepresentert.

SAMMENLIGNING MED RØDE KORS' DATABASE

Selv om vi ikke i denne rapporten tar stilling til hvor representativ Frivillighetsundersøkelsen 2021 er, viser sammenligningen nedenfor at den store representasjonen av frivillige i Røde Kors

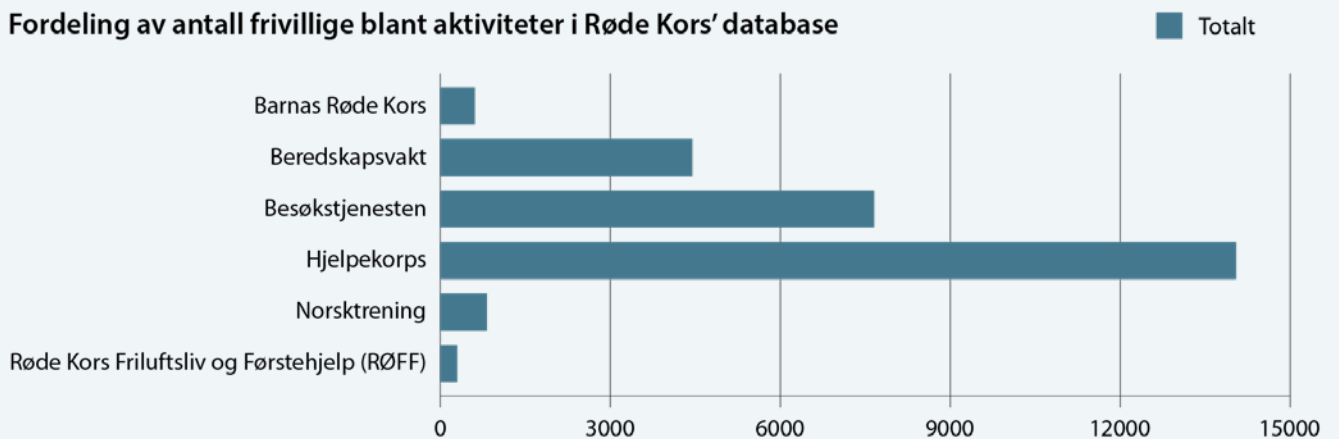
Hjelpekorps, kombinert med at spørsmålet handler om beredskap, gjør at fordelingen framstår som rimelig.

Fordeling av avkryssninger om pandemiinnsats i Frivillighetsundersøkelsen

Figur 7

Fordeling av antall frivillige blant aktiviteter i Røde Kors' database

Figur 8

Besøksadresse Hausmanns gate 7, 0186 Oslo Postadresse Postboks 1, Grønland, 0133 Oslo
Telefon (+47) 22 05 40 00 E-post post@redcross.no